Vroeger was een boomgaard nodig om appels te kweken. Tegenwoordig kan in elke tuin wel iets met deze vrucht. Er is steeds meer aandacht voor lei- en snoeivormen maar er zijn ook tal van cultivars met een uiterst bescheiden groeikracht.

Appels voor grote en kleine tuinen

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: www.visionspictures.com

Malus, de wetenschappelijke naam voor appel, behoort tot de roosachtigen, de Rosaceae. Tot deze zeer grote familie behoren onder andere ook Cotoneaster, Crataegus, Amelanchier, Prunus, Pyrus en uiteraard Rosa. Het geslacht telt circa 35 soorten die verspreid voorkomen over de noordelijke gematigde streken van Europa, Noord-Amerika en Azië. M. sylvestris is de van oudsher in het wild groeiende appel die in diverse Europese landen nog altijd is aan te treffen. Toen men de productie van appels wilde commercialiseren, werd gekruist met de in Zuid-Europa in het wild voorkomende M. domestica en kwamen er selecties van zaailingen van beide soorten. Door de eeuwen heen ontstond zo een indrukwekkende rassenlijst die inmiddels zo'n 600 cultivars telt. De meeste van die cultivars zijn geselecteerd op hun vruchten, zowel op de kleur van die vruchten als op de smaak. Sommige daarvan zijn inmiddels alweer lang naar de achtergrond verdwenen en in verzamelaartuinen te vinden terwijl andere tot succesvolle productierassen zijn uitgegroeid. Over het algemeen ontwikkelt Malus zich vanuit een forse struikvorm tot een kleine, vaak meerstammige, boom. Kwekers kweken ook appels als half- of hoogstam waarbij gebruik wordt gemaakt van speciale onderstammen en soms zelfs tussenstammen. Die onder- en tussenstammen hebben vaak een belangrijke invloed op de groeikracht van de veredelde cultivar.

KRUISINGSVORMEN

Malus staat bekend als sierappel en appel. De siervormen zijn selecties met een rijke bloei in wit, roze en roodtinten en enkele hebben roodpurper blad. De vruchten bij deze groep zijn talrijk én kleurrijk maar niet geschikt voor consumptie. In de regel is de doorsnede van de vruchten niet groter dan 5 cm. Wie appels voor de eetbare vruchten zoekt, kiest uit de groep consumptieappelen. De keuze is enorm.
Bij de groenteafdeling van de supermarkt is het aanbod van rassen overigens altijd bescheiden maar wie gespecialiseerde fruitboomkwekers bezoekt, ontdekt de enorme rijkdom binnen het appelgeslacht. 'Cox's Orange', 'Jonagold', 'Golden Delicious', 'Granny Smith' en 'Elstar' zijn namen die bij iedereen bekend in de oren klinken. Maar wie de ontwikkelingen goed volgt, merkt de terugkerende belangstelling voor oude rassen die vaak gezonder blijken dan de moderne rassen. Smaakvolle rassen van 'vroeger' zijn onder andere 'Karmijn de Sonnaville', 'Notarisappel', 'Schone van Boskoop', 'Dubbele Bellefleur', 'Benoni' en 'Ingrid Marie'. De laatste circa 30 jaar is veel onderzoek verricht om nog gezondere nieuwe rassen te kweken; rassen vrij van meeldauw en schurft om zo het gebruik van chemische middelen terug te dringen. Inmiddels zijn er een aantal van deze zogenaamde clubrassen geïntroduceerd waarvan de vruchten ruim verkrijgbaar zijn in de supermarkt. Deze nieuwe rassen worden vooral ook geprezen om de lange bewaartijd van de vruchten. 'Gala', 'Braeburn', 'Green Star', 'Junami', 'Wellant', 'Maribelle' en de veruit bekendste 'Kanzi' zijn wat voorbeelden.

LAGE HAAG

Op welk appelras de keuze ook valt, afhankelijk van de aanschafvorm is er in elke tuin iets met appels te doen. Er valt te kiezen uit laag-, half- en hoogstam, al dan niet gevormd als leiboom of boogvorm. Maar er zijn ook oude snoeivormen – de U-vorm, de dubbele U-vorm, de palmetten met schuine of vlakliggende takken en de gecandelaberde vormen – die weer helemaal terug in de belangstelling staan. Net als de zogenaamde overstep. Deze vorm heeft hele lage horizontale takken en wordt als randafwerking gebruikt in kruiden- en groentetuinen. Nieuw en dus nog vrij onbekend zijn de miniatuurboompjes die van appels verkrijgbaar zijn. Bekend was al de smalblijvende Ballerina-appel maar er is meer. 'Waltz' is een voorbeeld. Deze appel groeit vaak maar 10 cm per jaar en de habitus is zuilvormig. Zo'n plant neemt uiteraard weinig ruimte in beslag maar zorgt wel elk jaar, en al vanaf jonge leeftijd, voor een aardige schaal vol vruchten. Ook 'Red Spur Delicious' staat bekend om zijn trage groei en dus beperkte omvang, net als 'Golden Diana'. De sierwaarde van al deze miniaturen zit in de bloem, de vrucht én de groeivorm. Enkele boompjes naast elkaar kunnen een lage 'plukhaag' vormen.